

Факультету інженерної механіки Хмельницького національного університету – 50 років

Факультет інженерної механіки розпочав свою історію з квітня 1966 р. як механічний факультет (перший у складі Хмельницької філії Українського поліграфічного інституту імені Івана Федорова), створений для підготовки інженерів за спеціальностями «Технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти» та «Обладнання і технологія зварювального виробництва». Влітку 1966 р. було здійснено набір студентів на перший курс денної форми навчання за обома спеціальностями (60 і 30 студентів відповідно). Крім того, у вересні 1966 р. із дозволу Мінвузу УРСР спеціальність «Технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти» була доукомплектована другим курсом, на який перевелися 30 студентів із вечірньої форми навчання.

До процесу становлення факультету доклали чимало зусиль викладачі і співробітники всього філіалу: О.М. Кулик, Г. О. Лось, В.О. Чекирда, В. І. Пилипів, К. І. Чесноков, С. В. Цимбалюк, М.О. Пастушак, Я. Т. Кіницький, В.Г. Каплун, В.П. Лісничук, В. Л. Дубасов, Є.О. Горбатюк, В.С. Павлов, Б.С. Волинський, П. К. Новіцький, С. Г. Костогриз, О.О. Білецький, Я.М. Гладкий і багато інших.

У 1967 р. денне відділення факультету розширилося: зараховано ще 75 студентів на спеціальність «Машини та апарати легкої промисловості».

Наступного року рішенням Мінвузу УРСР підготовка фахівців із напрямку «Обладнання і технологія зварювального виробництва» на факультеті була припинена, а студенти, що бажали продовжити навчання за цією спеціальністю, переведені в київський, львівський і харківський політехнічні інститути.

Із 1967 р. починають формуватися кафедри факультету. Так у серпні було організовано перші дві технології машинобудування (завідувач - Г.П. Львів) та інженерної графіки (Б. К. Куфель), - у жовтні - опору матеріалів і деталей машин (доцент С. М. Ганжуров) і вищої математики (доцент О.М. Кулик), у вересні 1968 р. - машин і апаратів (доцент В. Г. Воронін) та теоретичної механіки і ТММ (доцент О. М. Кулик), у 1970 р. - кафедра деталей машин і ТММ (доцент С. Г. Іванов), а в 1973 р. - технології металів (ректор, доцент М. І. Карпіленко). У вересні 1979 р. створено кафедру охорони праці (завідувач - к.т.н., ст. викладач С. Т. Ушаков).

Перший випуск інженерів-механіків спеціальності «Технологія машинобудування» вечірнього відділення відбувся у червні 1969 р., а наступного року - денного відділення факультету.

У 1972 р. деканом факультету було обрано доцента А.Є. Безносова, а в 1975-му йому на зміну прийшов доцент (нині професор) С.Г. Костогриз. У цей період вдосконалювалася матеріально-технічна база факультету, покращився кадровий склад, завершувалося будівництво факультетського 9-ти поверхового гуртожитку.

У серпні 1982 р. факультет очолив доцент О. О. Абрамов. У цей час тут проводилася робота з відкриття нових спеціальностей і забезпечення їх кваліфікованими кадрами й лабораторною базою.

У 1987 р. була відкрита спеціальність «Радіотехніка», в 1988 р. - «Конструювання і технологія РЕЗ» й «Обчислювальні машини, комплекси і мережі» з набором на кожну по 25 студентів. У зв'язку з цим механічний факультет у 1988 р. перейменували на факультет машинобудування і радіотехніки. За рік зазначені три спеціальності були передані до складу новоствореного факультету радіоелектроніки, а факультету машинобудування і радіотехніки повернули колишню назву - «Механічний».

У вересні 1988 р. із широкого спектра спеціальності «Технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти» виділилася спеціальність «Верстати та інструменти», а в 1995 р. з останньої - «Інструментальне виробництво».

У жовтні 1990 р. після реорганізації було створено кафедри прикладної механіки (завідувач - професор В. П. Ройзман) та опору матеріалів і теоретичної механіки (завідувач - професор В.В. Ковтун).

З 1991 р. на факультеті відкрито спеціальність «Обладнання і технологія підвищення зносостійкості і відновлення деталей машин» (теперішня назва - «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»). Реалізується підготовка студентів за новими спеціалізаціями: «Комп'ютерний синтез об'єктів і технологій машинобудування» (спеціальність «Технологія машинобудування»), «Міжнародна технічна експертиза технологічних машин і систем» (спеціальність «Металорізальні верстати та системи»), «Відновлення та технічний сервіс автомобілів» (спеціальність «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій»).

Викладачі і співробітники факультету виконують наукові дослідження з держбюджетної тематики та за господарськими угодами (щорічно більш ніж на 1 млн. грн.), що є гарним підґрунтям для підготовки кандидатських і докторських дисертацій. У цей час докторами наук, а потім і професорами стали В. Г. Каплун, М.Ф. Семенюк, Я.Т. Кіницький, С.Г. Костогриз, О.А. Мясішев, Я.М. Гладкий, М.С. Стечишин, М. . Мазур, Г.Б. Параска, В.Г. Камбург. Кандидатські дисертації підготували й захистили більше 60 викладачів факультету.

У 1996 р. при кафедрі зносостійкості і надійності машин засновано журнал «Проблеми трибології» (головний редактор - професор А.Г. Кузьменко). Інтенсивно готуються і видаються монографії, підручники й навчальні посібники із міністерським грифом.

У 1998 р. Міністерство освіти і науки України закріпило за факультетом право проведення Всеукраїнської олімпіади із САПР і комп'ютерного моделювання у машинобудуванні, а у квітні було організовано першу олімпіаду серед студентів «вишів» України.

Також у цей час було відкрито спеціальність «Інформаційні технології проектування» (керівник - доцент С.С. Ковальчук), що стало проривом у галузі комп'ютерних технологій.

Із урахуванням усіх змін у переліку спеціальностей та з дозволу Міністерства освіти України 9 серпня 1999 р. факультет змінив свою назву на «Факультет інженерних та інформаційних технологій».

Наступного року відкрито спеціальності «Електропобутова техніка» та «Обладнання переробних і харчових виробництв», створено кафедру інформаційних технологій проектування (д.ф.-м. н. проф. С. Л. Кривий). Ще за рік з'явилася спеціальність «Соціальна інформатика» (проф. В.Г. Камбург). Крім того, готувалося відкриття при Академії прикордонних військ України напряму підготовки офіцерів запасу зі студентів вузу.

У жовтні 2002 р. деканом факультету призначено доцента Г. М. Драпака. У 2004 році структурний підрозділ увійшов до складу новоствореного інституту механіки та інформатики із назвою факультет інженерної механіки.

З 2010 р. і до сьогодні факультет інженерної механіки очолює д. т. н., професор В. П. Олександренко. Того ж року започатковано напрям підготовки фахівців за спеціальністю «Охорона праці». У 2011 р. вперше було проведено набір у магістратуру за спеціальністю «Обладнання переробних і харчових виробництв», при кафедрі машин і апаратів запроваджено нову спеціалізацію - «Мехатронні системи обладнання легкої промисловості та побутової техніки», а на базі кафедр прикладної механіки та опору матеріалів створено нову кафедру - основ інженерної механіки (проф. Ю.І. Шалапко), яка після об'єднання з кафедрою інженерної та комп'ютерної графіки у 2012 році отримала назву інженерної та комп'ютерної графіки.

Продовжується активна підготовка наукових кадрів: захистили докторські дисертації М.С. Скиба, Г. С. Калда, І.І. Качурик, В.П. Олександренко, І.М. Пастух, Ю.І. Шалапко, О.В. Диха, понад 40 співробітників отримали кандидатський ступінь.

У 2012 році проводиться реорганізація структури університету: ліквідовуються інститути та значно зменшується чисельність факультетів, але факультет інженерної механіки тільки прискорює свій розвиток: поступальний крок вперед - відкриваються нові напрямки підготовки і спеціальності - у 2014 році напрям «Електротехніка та електротехнології» за спеціальністю «Енергетичний менеджмент», у 2015 році напрям «Автомобільний транспорт», розширюється перелік і ліцензійний обсяг набору на спеціальності за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр, проведено перший випуск і акредитацію магістрів за спеціальністю «Охорона праці (за галузями)».

Поглиблюється співпраця з польськими партнерами. Починаючи з 2003 року, проводяться українсько-польські конференції, і в 2015 році було проведено чергову міжнародну науково-технічну конференцію «Шості українсько-польські наукові діалоги».

Вагомий внесок у розвиток співпраці із польськими «вишами» зробив проф. Ю.І. Шалапко. Починаючи з 2013 року, щорічно студенти факультету від'їжджають до Польщі на навчання за програмою подвійного диплому, після виконання якої отримують два магістерські дипломи - український і європейський. Особливо активно розвивається співпраця з Люблінським політехнічним університетом.

У даний час факультет готує студентів за 7 напрямками: «Інженерна механіка», «Машинобудування», «Зварювання», «Електротехніка та електротехнології», «Електро механіка», «Автомобільний транспорт», «Цивільна безпека», - та 8 спеціальностями: «Технології машинобудування», «Металорізальні верстати та системи», «Інструментальне виробництво», «Відновлення та підвищення зносостійкості деталей і конструкцій», «Обладнання переробних і харчових виробництв», «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування», «Електропобутова техніка», «Охорона праці (за галузями)». До складу факультету входять 6 кафедр, які очолюють ініціативні і високопрофесійні фахівці: технології машинобудування (завідувач - доцент Є. А. Урбанок), машин і апаратів (завідувач - доцент О.С. Поліщук), машинознавства (завідувач - професор Я. Т. Кіницький), охорони праці та безпеки життєдіяльності (завідувач - професор Г.С. Калда), зносостійкості і надійності машин (завідувач - професор О. В. Диха), інженерної механіки та комп'ютерної графіки (завідувач - доцент О.А. Дорофеев).

Сьогодні на факультеті працює понад 80 викладачів, серед яких: 17 докторів наук, професорів, 59 кандидатів наук, доцентів, 6 академіків галузевих академій наук України, 3 заслужених працівника освіти України, 2 заслужених діяча науки і техніки України. Більшість викладачів факультету є його випускниками.

Навчально-лабораторну базу складають 44 лабораторії, 5 спеціалізованих кабінетів, 5 класів із сучасною комп'ютерною технікою, 9 наукових лабораторій. Під час аудиторних занять широко використовується комп'ютерна техніка, спеціальне приладдя, стенди, моделі тощо. Всі кафедри факультету під'єднані до внутрішньої університетської мережі та Інтернету.

Студенти факультету, крім вивчення теоретичних дисциплін, опановують робочі професії у майстернях вищих професійних училищ Хмельницького й одержують посвідчення про присвоєння їм відповідної кваліфікації та розряду. Вдосконалення інженерних навичок відбувається на виробництві, де випускники кафедри мають свої філіали.

У сучасних умовах розвитку техніки та технологій майже неможливо собі уявити економічно вигідне виробництво без використання сучасних комп'ютерних технологій. Саме тому на факультеті активно впроваджують технології комп'ютерного моделювання у підготовці інженерів-механіків.

В 2006 р. на факультеті інженерної механіки було розроблено програму наскрізної комп'ютерної підготовки інженерів на основі системи SolidWorks, а в 2011 р. на базі кафедри машинознавства створено центр SolidWorks, який очолює доц. В.О. Харжевський, докладаючи чимало зусиль для його розвитку й ефективного функціонування.

За активну співпрацю та впровадження сучасних інформаційних технологій SolidWorks у навчальний процес університет отримав безпрецедентний в Україні грант від корпорації SolidWorks Corp. (США) та від компанії «Інтерсед Україна» (Київ) - авторизованого представника корпорації в Україні - ліцензію на 500 робочих місць на використання системи автоматизованого проектування SolidWorks Education Edition, яка щорічно оновлюється.

За домовленостями із компанією Dassault Systemes SolidWorks Corp. (США) факультет з 2009 року має міжнародний статус Authorized CSWA Provider - провайдер із прийому офіційних сертифікаційних екзаменів SolidWorks, що дозволяє організовувати такі екзамени, зокрема для студентів, які пройшли відповідну підготовку в університеті. За цей час 224 студенти та 17 викладачів факультету інженерної механіки стали сертифікованими спеціалістами SolidWorks. На базі центру SolidWorks проводять також сертифікаційні екзамени для студентів і викладачів інших університетів - уже 4 викладачі та 67 студентів із 12 університетів різних регіонів України та зарубіжжя успішно склали сертифікаційні екзамени Certified SolidWorks Associate.

Важливою складовою у підготовці спеціалістів є зв'язок із виробництвом, тому у центрі SolidWorks було проведено курси підвищення кваліфікації більше 40 конструкторів з таких підприємств: «Високовольтний союз-Україна (Рівненський завод високовольтної апаратури)», державне підприємство «Новатор» (м. Хмельницький), ПАТ «Завод Темп» (м. Хмельницький).

На факультеті склалася відома не тільки в Україні, але й в усьому світі, школа трибології, яку заснували і успішно розвивають вчені факультету: доктора технічних наук, професора А.Г. Кузьменко, С.Г. Костогриз, В.В. Шевеля, В.Г. Каплун, М.Ф. Семенюк, Я.М. Гладкий, М.С. Стечишин.

На базі спеціальностей факультету відкриті спеціалізовані вчені ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій, працює аспірантура, щорічний набір до якої становить більше 20 осіб.

Учені факультету співпрацюють із багатьма вузами та інститутами Академії наук України, Німеччини, США, Польщі, Словаччини.

При факультеті діє студентське наукове товариство, а на кожній кафедрі - студентські наукові гуртки. Результати дослідницької роботи стають основою для написання курсових і дипломних проєктів, наукових доповідей на факультетських, університетських, всеукраїнських та міжнародних конференціях.

Щорічно студенти факультету беруть участь в олімпіадах і конкурсах наукових робіт в інших вузах України і за кордоном.

До послуг студентів факультету читальні і спортивні зали, спортивний комплекс, стадіон, колективи художньої самодіяльності, студентський театр мініатюр, танцювальний ансамбль «Юність Поділля», команди КВК. У 1976 році студент факультету С. Нагорний на літніх олімпійських іграх у Монреалі виборов золоту медаль, а факультетська команда КВК «Мужики» стали віце-чемпіоном національної першості України 1999 року.

Колектив факультету продовжує з оптимізмом дивитися в завтрашній день з чітким розумінням того, що добре підготовлені інженери-механіки та електромеханіки, інженери-зварювальники та інженери-автомобілісти, фахівці з енергозберігаючих технологій та охорони праці стануть фундаментом, на якому буде збудовано майбутнє України.

Декан факультету інженерної механіки ХНУ

д.т.н., професор Олександренко В.П.